

ПИТАННЯ СТРОКУ В СПРАВАХ ПРО ОСПОРЮВАННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ

Особливе правове становище серед способів вирішення зовнішньоекономічних спорів займає міжнародний комерційний арбітраж (надалі — МКА), який базується на взаємній згоді сторін та характеризується низкою переваг його використання.

Стрімкий розвиток ринкової економіки має супроводжуватися вдосконаленням механізмів правового регулювання та відображати реальне становище учасників цивільних правовідносин. Актуальність теми викликана необхідністю визначення процесуальних строків для оспорування рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Визначення процесуального строку оспорування рішення МКА є визначальним з точки зору двох практичних моментів: по-перше, пропуск строку на подачу клопотання про скасування рішення МКА має наслідком неможливість поновлення порушених прав та обов'язків, оскільки чинним законодавством не передбачається продовження або поновлення строків для подачі клопотання про скасування рішення МКА; по-друге, з моменту закінчення строку на подання клопотання, передбаченого статтею 34 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», рішення МКА набуває чинності, є остаточним та обов'язковим для виконання.

В Цивільному процесуальному кодексі України порядок оспорування рішення МКА закріплений в статті 389-1, згідно якої рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо місце арбітражу знаходиться на території України, може бути оспорено сторонами до суду відповідно до міжнародного договору України та/або Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж» [2]. Строк подання клопотання про скасування як виняткового засобу оспорування рішення МКА регламентується статтею 34 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», згідно якої клопотання про скасування не може бути заявлено після закінчення трьох місяців, рахуючи з дня, коли сторона, що заявляє це клопотання, отримала арбітражне рішення [3]. Це положення Закону

кореспондується зі статтею 3, якою визначається момент отримання письмових повідомлень (в тому числі рішень МКА). Так, згідно зазначеної статті, якщо сторони не домовились про інше: — будь-яке письмове повідомлення вважається отриманим, якщо воно доставлено адресату особисто або на його комерційне підприємство, за його постійним місцем проживання або поштовою адресою; коли останні не можуть бути встановлені шляхом розумного наведення довідок, письмове повідомлення вважається отриманим, якщо воно надіслано за останнім відомим місцезнаходженням комерційного підприємства, постійним місцем проживання чи на поштову адресу рекомендованим листом або будь-яким іншим чином, який передбачає реєстрацію спроби доставки цього повідомлення; — повідомлення вважається отриманим в день такої доставки.

Автор цього дослідження поділяє практичну необхідність обчислення строку на подачу клопотання про скасування рішення МКА з моменту його отримання учасником спору, оскільки такі спори обтяжені іноземним елементом і не завжди можливо забезпечити належну явку сторони процесу. Крім того, учасник процесу не залежить від несвоечасності виготовлення тексту рішення, що нерідко має місце в практиці національних судів.

Деякі науковці звертають увагу, що обчислення строків на оспоровання рішення МКА саме з моменту отримання рішення, а не з його проголошення є справедливим, мотивуючи різним порядком прийняття рішення судом [6].

Слід зауважити, що порядок, яким забороняється звернутися з відповідним клопотанням про скасування рішення МКА після спливу зазначеного строку, може розглядатися як порушення конституційного права на звернення до суду (стаття 55 Конституції України) [1]. Про широке застосування зазначеної гарантії у різних країнах світу наголошувалося в п. 13 рішення Конституційного суду України №6-зп від 25.11.1997: «Зокрема, стаття 15 Конституції Естонської Республіки надає право «кожному звернутися до суду у разі порушення його прав і свобод... Суд стежить за дотриманням Конституції і визнає такими, що не відповідають Конституції, будь-який закон, правовий акт або дію, які порушують встановлені Конституцією права і свободи або якимось іншим чином суперечать Конституції». Конституція Республіки Молдова передбачила випадки захисту права доступу до правосуддя: «Будь-яка особа має право на ефективне поновлення у правах компетентними судами в разі порушення її прав, свобод і законних інтересів. Жодний закон не може обмежити доступ до правосуддя» і право особи, ущемленої

владою: «Особа, ущемлена в якому-небудь своєму праві владою, що застосовує певний адміністративний акт або не задовольняє прохання у встановлений строк, може домогатися визнання свого права, скасування акта і відшкодування збитків»»[4].

Крім зазначеного, чинним законодавством України взагалі не врегульовано питання строку оспорювання рішення МКА особою, яка не приймала участь у процесі, але права та інтереси якої стосується таке рішення. Слід зауважити, що оспорювання рішення МКА особами, які не приймали участь у розгляді справи є дискусійним у вітчизняній науці, на необхідності врегулювання цього питання неодноразово зверталася увага науковців [5].

З огляду на вищезазначене, автор дійшов висновку про необхідність внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України та Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» з метою врегулювання питання поновлення судом строків на подання клопотання про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу та надання строку на оскарження рішення МКА сторонами, права та інтереси яких стосується рішення та/або арбітражна угода.

Література:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. — — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Кодекс України, Закон від 18.03.2004 № 1618-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
3. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4002-XII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянки Дзюби Галини Павлівни щодо офіційного тлумачення частини другої статті 55 Конституції України та статті 248-2 Цивільного процесуального кодексу України (справа громадянки Дзюби Г.П. щодо права на оскарження в суді неправомірних дій посадової особи): Рішення від 25.11.1997 № 6-зп [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-97>
5. Винокурова Л. Щодо розвитку правової доктрини третейського розгляду в Україні //Право України. — 2014. — №12. — 18 с.
6. Рабенко С. Л. Аналіз законодавчих змін у правовому регулюванні оспорювання рішень міжнародного комерційного арбітражу // Університетські наукові записки. — 2012. — № 3 (43). — С. 193—202.